

MORAŠICKÝ

OBČASNÍK č. 9

Výměna občanských průkazů na Obecním úřadě v Morašicích

V minulém Občasníku jste získali informaci, že si možná v dohledné době budete muset vyměnit starý OP za nový. Ne všichni jezdíte často do Litomyšle, ale to nevadí. Fotografa a úřednice z městského úřadu pozveme na náš obecní úřad do Morašic.

Ve středu 13. dubna 2005 se přijďte dát od 15⁰⁰ hod. do 16⁰⁰ hod. na obecní úřad vyfotografovat (pokud již nemáte vhodnou fotografii na OP doma, stačí 1 kus). Ve čtvrtek 14. dubna 2005 od 9⁰⁰ hod. do 12⁰⁰ hod. na vás budou čekat na obecním úřadě v Morašicích pracovníci matriky z Litomyšle a pomohou vám vyplnit žádost o nový občanský průkaz a nebo i o nový cestovní pas. S sebou si přineste občanský průkaz, pokud chcete vyměnit pas, tak i ten. Fotografie budete mít ze středy zhotovenu a připravenou na obecním úřadě. Dále budete potřebovat rodný list, oddací list. (Případně úmrtní list, pokud se jedná o vdovce či vdovu a tuto skutečnost nemá ještě zaznamenánu v občanském průkazu.) Pokud se nemůžete dostavit sami, můžete pověřit někoho z rodiny, aby vše za vás vyřídil. Vyhotovení nového pasu stojí 200,- Kč, pas pro dítě do 15ti let 50,- Kč, **nový OP je zdarma.**

Vaše dokumenty budou okopírovány a originály si hned odnesete domů. **Asi za měsíc budou nové OP a pasy připraveny u nás na obecním úřadě k vyzvednutí.**

POZVÁNKA NA VÝLET PRO DŮCHODCE

Vážení důchodci, je to tak, ale není síly, která by zabránila příchodu jara. S jarem nás to opět více táhne ven, a tak je ta nejlepší doba vyletět si na výlet. Pojedeme ve čtvrtek 5. května 2005. V Olešnici nás čeká prohlídka dílny na modrotisk, poté v Kunštátu půjdeme do výroby keramiky a také do jejich prodejny. Pak se přemístíme do Lysic na zámek. Jestli budou ještě zbývat síly, tak prohlédneme jeskyni v Sloupu. A jako obvykle po cestě nazpět navštívíme restauraci, kde bude občerstvení a samozřejmě hudba k poslechu i tanci.

Zájemci, můžete se přihlásit telefonicky na čísle 461 612 773, a nebo ještě lépe osobně na Obecním úřadě v Morašicích nejpozději do konce dubna.

Přesný rozpis cesty a bližší informace dostanou přihlášení zájemci včas domů.

Chráníme si životní prostředí okolo sebe dostatečně?

V nedávné době jsem chválila, že v naší obci je třídění odpadu již na velmi dobré úrovni. V této oblasti jsme jako obyvatelé naší planety již hodně zodpovědní. Půdu chráníme před zahlcením starými obaly. Ale jak jsme na tom s ochranou ovzduší? Vzduch není vidět, kyslík také ne, dokonce jej ani necítíme. Jeho existenci si začneme uvědomovat až v té chvíli, kdy nám „nevoní“, nebo dokonce „smrdí“. Některá „nevůně“ nám neublíží, ale jsou zplodiny v ovzduší, které vysloveně škodí našemu zdraví. A bohužel je tam vypustíme my lidé. Letošní zimu bylo několik stížností na znečišťování ovzduší.

Je nepřijatelné přihazovat do kotlů například plastové věci, textilie ze syntetických materiálů, kousky pneumatik apod.

Na jaře bude aktuální spalování listí a jiných rostlinných zbytků. Zákon říká, že v otevřených ohništích, zahradních krbech nebo v otevřených grilovacích zařízeních lze spalovat jen dřevo, dřevěné uhlí, suché rostlinné materiály a plynná paliva určená výrobcem, přičemž uvedená paliva nebo materiály nesmějí být kontaminovány chemickými látkami. Selský rozum velí, že i při spalování rostlinných zbytků je třeba dbát, aby oheň příliš nečadil. Spalovat ve dnech, kdy kouř nebude obtěžovat lidi ve vesnici. Buďme ohleduplní.

Získáme peníze navíc?

Jako obec jsme se ještě s dalšími vesnicemi z Litomyšlska a Svitavska spojili do dvou společných projektů, ve kterých se pokoušíme získat dotace z fondu životního prostředí. Dá se říct, že se snažíme předběhnout dobu a zajistit se dříve, než bude zákony zakázáno nakládání například se zeleným odpadem tak, jako dosud. To znamená, že jej vršíme kdekoli.

První projekt se jmenuje **Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem v Mikroregionu Litomyšlsko**. V rámci projektu by zapojené obce získaly společně nákladní automobil Renault vč. nástaveb, větší štěpkoč, kompostovací technologii a 27 kontejnerů. Celková investice 6.416.000,- Kč. Větší část peněz (kolem 80%) by měla být z dotace. Pokud dotace bude, pak budeme spoluvlastníky. O techniku se budou starat podle plánu technické služby Litomyšl a my ostatní si ji budeme pouze za náklady na provoz zapůjčovat. Projekt je ve fázi žádosti o dotaci.

Druhý projekt se jmenuje **Sběrné dvory Svitavska**. V tom jsou zapojeny obce ze širšího okolí. Projekt řeší zbudování sběrných dvorů na různé materiály. U nás již vlastně delší dobu funguje, ale měl by být nyní dotažen ještě do většího rozsahu. V našem dvoře by měly stát celkem 3 kontejnery, každý o objemu 5 m³, jeden na zelenou hmotu (tráva, listí, dřevěná štěpka), druhý na stavební suť, třetí na velkoobjemný odpad. Projekt je ve fázi územního řízení a podání žádosti o dotaci.

Pokud oba projekty budou zdárně vybrány pro dotace, pak již koncem tohoto roku, nebo spíš v roce příštím, budou nakoupeny výše jmenované věci. Pro nás 4 kontejnery.

Různé (k funkci obce a životě v obci)

- Pardubický kraj daroval prostřednictvím naší obce 5 kol do ZŠ v Morašicích. Dar má hodnotu cca 20.000,- Kč. Kola bude škola používat k dopravní výchově dětí.
- V neděli 27. března 2005 proběhne vítání dětí. Přivítáme 6 nových občánků do naší obce.
- V neděli 3. dubna 2005 se uskuteční již tradiční setkání seniorů v Lubné na Skalce. Začátek je ve 14⁰⁰ hod. K poslechu a tanci bude hrát dechová hudba Veselá sedma. Důchodci obdrželi pozvánky, ale jsou zváni nejen důchodci. Akci pořádá Mikroregion Litomyšlsko – Desinka, jehož součástí je i naše obec.
- A opět Mikroregion Litomyšlsko - Desinka pořádá zase pro děti rovněž již tradiční klání mezi vesnicemi. Připraveno bude ke Dni dětí v pátek 20.5. 2005. Tentokrát je hlavním pořadatelem naše obec. Budou tu tedy malé olympijské hry. Přípravu soutěžních disciplín vzali na svá bedra učitelé z naší ZŠ.
- MŠ obdržela ke konci roku 2004 sponzorský dar 10.000,- Kč od firmy pana Štípka a 1.000,- Kč od firmy Stavitelství Jokeš. Děkuji sponzorům.
- Až přestane mrznout, je opět možné vyvážet obsahy septiků na čistírnu odpadních vod. Pro další období připomínáme, že v době mrazů nelze.

- Vyzýváme několik málo občanů, kteří ještě nezaplatili poplatek za psa a poplatek za svážení odpadů – za popelnice, aby tak učinili neprodleně.
- V letošním roce jsou plánovány některé rozsáhlejší akce. Mezi finančně nejnáročnější patří oprava fasády ZŠ Morašice a zároveň výměna oken na jižní straně hlavní budovy. Další akcí bude rovněž oprava fasády a výměna oken na bývalé škole v Řikovicích. Silnice z Lažan do Řikovic je obecní a dostane novou penetraci. Bude opraven a zprovozněn pavilon C v mateřské škole. Ten by měl být využíván k různým tělovýchovným a kulturním aktivitám, více se dozvíte v dalším Občasníku. Ve Višňárech čekárna ČSAD příliš nezdobí, bude nahrazena novou a k ní bude zřízeno osvětlení. Na hřbitově bude restaurován kříž. A ještě nás čekají další drobné akce, o kterých si přečtete v letošních Občasnicích, že se provádějí, nebo jsou hotovy.

Hana Vopálková Štěpánová - starostka

Velikáni – pamětníci

Před časem vysílala Česká televize zajímavý dokumentární pořad provázený slovem herce Ludka Munzara o památných stromech – velikánech. Do tohoto souboru bychom též mohli přiřadit některé jedince z prostoru naší obce.

Především je to nádherný památkově chráněný buk, rostoucí za stodolou pana Františka Klejcha z Lažan č.p. 4 při silnici do Řikovic. O něm čteme v lažanské kronice, sepsané dle rodinných záznamů a vyprávění pamětníků Bernardem Beničen v roce 1924 tato slova: „ Roku 1799, když Rusové táhli Litomyšlskem proti Francouzům, zasadil J. Klejch číslo 4 za humny bouček přinesený z panských lesů, dnes ovšem je to kloudný buk.“ Tento buk je tedy víc než dvě stě let starý a obvod jeho kmene ve výši 130 cm činí úctyhodných 470 cm.

Jiným památným stromem v Lažanech byla mohutná lípa před číslem 3 (u Ryšanů), před několika lety však podlehla stáří a živlům. O ní je v lažanské kronice B. Benišem zapsáno: „ K číslu 2 patří lípa, dnes skoro 200 let stará. Strom ten patřil k číslu 3 a byl v době neúrody prodán za bochník chleba a homolku.“ Z těchto údajů vyplývá, že tato lípa žila asi dvě stě osmdesát roků.

Na pozemcích náležejících k číslu 2 v Lažanech – majitel Ing. Karel Zedníček – je několik mohutných dubů. Na zahradě stojí největší z nich, bohužel po zásahu bleskem značně poškozený a proschlý. Ve výši 130 cm má obvod 530 cm. Opodál u rybníka rostoucí buk měří 420 cm. Na louce směrem k Višňákům se tyčí další mohykán s obvodem 450 cm. O něco dál rostou dva duby (385 cm a 367 cm), pod nimiž podle pověsti zakopal exulant Václav Klejch poklad před odchodem do Žitavy v roce 1705. To jsou některé zajímavosti, které stojí za povšimnutí.

Pro Občasník připravil František Krejčí

„Toulky“ morašickou minulostí

V našich toulkách pokračujeme citací z knihy Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezku:

„Tvrz v Morašicích, která se poprvé připomíná v r. 1226 zbudovali jako své sídlo zemani z Morašic, nejpřednější zemanský rod na Litomyšlsku ve 13. století. Největší moci dosáhl rod za Bluda z Morašic, připomínaný v r. 1318 – 1321. Ten si vystavěl tvrz na způsob hradu a v ní oratoř, kde se sloužily mše a konala kázání. Tvrz byla silně opevněna příkopy a valy, u nichž byly selské dvory. Hned pod tvrzí byly statky a to: Mikuláše – zvaného od valů, Jana – zvaného „kovář“ s lánem polí (17,27 ha), konšela Jakuba – řečeného „ mistře“ s 9 pruhy polí.

První Blud měl asi majetek též v Makově , kde se dodnes část vesnice jmenuje Bludov. Z tohoto zemanského rodu pocházel také Blud se synem Viktorem, kteří založili moravskou větev rodu, z nichž pocházeli Žerotínové. Získali tam také znak – erb: českého lva za třemi vrchy, patrně buchlovskými kopci před Velehradem, což byl asi symbol Moravy.

Z té doby se ještě připomíná Trojana - poslední Blud z roku 1321. Ten postavil v Morašicích třetí větší kapli, dnešní západní polovinu kostela. Žil již ve vodní tvrzi v Sedlíšťkách, kde je dnes valdštejská sýpka. Neměl děti ani s první ženou Budislavou, dcerou Přibka z Vlkova, ani s druhou Alžbětou (Eliškou), která byla snad dcerou rytíře Držislava z Bučiny.

Původní tvrz byla snad v místě dnešní fary, která pravděpodobně vznikla v té době. U studny na farském dvoře se našlo dost střepů z doby hradištní.

Ovšem úvahy o tom, kde tvrz stála, jsou dnes různé. Podle faráře Antese a Augusta Sedláčka (v Morašicích působil kolem roku 1858) tvrz stála v místech, kde je nyní č.p. 13 a 14 (hostinec U Růže a Abrahamovi), nebo blíže ke kostelu v okolí školy.

Podle faráře Horského (působil v Morašicích r. 1846 – 57) stála tvrz v místech dnešního č.p. 47 (Rychta).

V nejstarší listině datované r. 1167 se hovoří o zemi na „Kačí hoře“, což je zřejmě dnešní „Kaučina“, kde stávala svobodná rychta (Fikejzovi č.p. 41), k níž patřila klášterní část Morašic, Lažan a Řikovic.

Podle historika Jelínka je další písemná zmínka o Morašicích již v r. 1157, kdy kníže Vladislav I. daroval litomyšlskému klášteru větší pozemky a mimo jiné jmenuje les „Mokřenice“ – pravděpodobně dnešní „Mokř“. Pojmenování lesa „Mokřenice“ nasvědčuje, že tu lidé odedávna žili a znali dobře povahu lesa a dali mu příhodné jméno.

V běhu let se vystřídalo mnoho majitelů „zboží morašického“. Část obce patřila klášteru litomyšlskému a část r. 1528 koupil poslední Kostka a připojil ke svému panství v Brandýse nad Orlicí. Část obce se pak jmenoval „strana brandýská“ (asi 16 domů) a část „strana litomyšlská“. Byly pak 2 hospody proti sobě (č.p. 4 a č.p. 20) a dvojí pivo.

Když pak hrabě r. 1652 koupil panství brandýské, patřila celá obec k zámeckému panství v Litomyšli.

Ještě zajímavost ke středověkému právu a zákonům.

Snad nejhorší břemeno poddaného lidu ve 13. století byl zvláštní útvar středověkého práva náležející k „společné poruce“, dalo by se říci společné vině. Toto právní uspořádání mělo zvláštní název: „HLAVA“: byla -li spáchána vražda, či jiný zločin v některém území, nebo újezdu, ručili za vypátrání zločince všichni obyvatelé a byli nuceni platit jakési pokuty. Jeho výhodou bylo, že obyvatelstvo bylo samo bedlivé, aby se zločin na jejich území nestal a mohlo se podílet na odhalení pachatele.

Nevýhodou a velkou nespravedlností bylo, že nevinný člověk trpěl za vinného. Největší nespravedlnost páchali královští úředníci, kteří ukládali větší pokuty, poněvadž čím více z trestu vybrali, tím větší byl jejich zisk. Nejen, že zvětšovali obnos, ale co měla platit obec, vymáhali na každém jedinci. Proto královští úředníci neměli vůbec žádný zájem na vypátrání pachatele.

Na přimluvy a prosby opata Waltera a bratří litomyšlského kláštera král Přemysl I. Mírný tento „zákon“ zvláštní listinou Privilegiem z roku 1226. Na tomto privilegiu jsou podepsáni různí šlechtici. Najdeme mezi nimi i podpisy Předbora z Morašic a Viktora, syna Bluda z Morašic.

Pro Občasník připravila Bohumila Trávníčková

Vydává Obecní úřad Morašice. Náklad 230 výtisků. Vydáno 24. 3. 2005. Neprošlo redakční jazykovou úpravou.

